

Battlefieldtour Ieper en omgeving

Herinneringen aan de slagvelden van 'the War to End All Wars'

Het West-Vlaamse Ieper heeft zeer geleden tijdens de Eerste Wereldoorlog. Deze van oorsprong Middeleeuwse stad is gedurende een viertal groots opgezette veldslagen totaal in puin geschoten: aan het eind van de oorlog kon een man te paard de gehele stad overzien. Na de oorlog heeft men de stad mede aan de hand van ansichtkaarten volledig herbouwd, grotendeels gefinancierd met het Duitse geld van de 'Wiedergutmachung'. Bij Ieper is ook voor het eerst mosterdgas op het slagveld toegepast, dit chemische wapen heeft hieraan de naam Yperiet overgehouden.

De 'Ieperboog' (in het Engels: Ypres Salient) was een uitstulping in het Westfront rond Ieper tijdens de Eerste Wereldoorlog. Het is een omgeving waar je bijna niet om de 'Grote Oorlog' of 'the War to End All Wars' heen kunt, overal tref je grote en kleine oorlogsbegraafplaatsen en monumenten aan. Het is goed hierbij te bedenken dat men destijds veelal werd begraven waar men sneuvelde, vaak zijn bij de begraafplaatsen de loopgraven en inslagkraters nog te zien. Langs de akkers tref je soms niet ontplofte granaten aan die liggen te wachten tot ze door het Belgische leger ter vernietiging worden afgevoerd.

Een 'Battlefieldtour' aan Ieper en omgeving biedt de mogelijkheid om in een (kort of lang) weekend een goede indruk te krijgen van de verschrikkingen van de Eerste Wereldoorlog. Al direct na de oorlog kwam een hele bedrijfstak van slagveldtoerisme op gang, het is inmiddels een oude traditie.

Hieronder wordt – in een twee dagen vanuit Nederland makkelijk te bereiken volgorde – een selectie gegeven van de verschillende musea en locaties die in ieder geval de moeite van het bezoeken waard zijn. Deze locaties heb ik in de periode 1998-2000 als student-assistent van professor dr. Hylke Tromp vaak bezocht tijdens het organiseren van zijn 'Battlefieldtours'. Uitgebreide informatie over Ieper en omgeving tijdens de Eerste Wereldoorlog is te vinden in vele boeken en op tal van websites. Dit zijn ook goede bronnen voor andere interessante musea en locaties. Maar een spontane stop bij een museum of andere bezienswaardigheid onderweg kan evenzeer de moeite waard zijn.

September 2012, Johri Maat

Het '**Hill 62' Sanctuary Wood Museum** is een opmerkelijk particulier museum. Op het terrein bleven loopgraven en overwelfde gangen bewaard zoals ze waren bij het einde van de oorlog. Alleen de bomen moet je wegdenken om terug in de tijd te gaan. In het café is een grote collectie Engels, Duits en Frans oorlogsmateriaal te zien. Niet te missen zijn de kijkkasten met zeer confronterende dia's, feitelijk de voorlopers van de televisiebeelden van nu [dagelijks geopend 10:00-18:00 uur, Canadalaan 26, Zillebeke, +32(0)57466373].

Tyne Cot Cemetery is de grootste Britse militaire begraafplaats op het Europese vasteland. Deze indrukwekkende begraafplaats telt 11.956 grafstenen (af en toe worden nog stoffelijke overschotten gevonden die hier worden begraven). De achterzijde van Tyne Cot bestaat uit een muur met 35.000 namen van vermiste soldaten. De begraafplaats wordt onderhouden door het Commonwealth War Graves Commission [vrij toegankelijk, bezoekerscentrum dagelijks geopend 10:00-18:00 uur, Tyne Cotstraat, Passendale, <http://www.cwgc.org/>].

Het moderne en interactieve **In Flanders Fields Museum** is gevestigd in de Lakenhallen in het centrum van Ieper [vrijwel dagelijks geopend 10:00-17:00 uur, Grote Markt 34, Ieper, +32(0)57239220, <http://www.inflandersfields.be/nl>]. De naam verwijst naar het bekende gedicht 'In Flanders Fields' van John McCrae, dat op 8 december 1915 in het Britse blad 'Punch' verscheen. Deze Canadese militaire arts en dichter stierf tijdens de oorlog op 45 jarige leeftijd aan long- en hersenvliesontsteking toen hij in een veldhospitaal werkte.

De **poppy** (klaproos) is hét symbool van de Eerste Wereldoorlog. Het groeide als 'pioniersplant' vaak als eerste op de omgewoelde slagvelden. Het verwijst ook naar het lijden en de rouw. In het Britse Gemenebest draagt men de poppy jaarlijks rond Remembrance of Armistice Day, de herdenking van de wapenstilstand van 11 november 1918, daarom ook wel Poppy Day genoemd.

In Flanders fields

*In Flanders fields the poppies blow
Between the crosses, row on row,
That mark our place; and in the sky
The larks, still bravely singing, fly
Scarce heard amid the guns below.*

*We are the Dead. Short days ago
We lived, felt dawn, saw sunset glow,
Loved and were loved, and now we lie,
In Flanders fields.*

*Take up our quarrel with the foe:
To you from failing hands we throw
The torch; be yours to hold it high.
If ye break faith with us who die
We shall not sleep, though poppies grow
In Flanders fields.*

Dagelijks wordt om 20:00 uur in de **Menenpoort te Ieper** de Last Post geblazen. De Menenpoort is een herdenkingsmonument die als stadspoort in 1927 door de Britten werd gebouwd aan de oostzijde van de stad, ter nagedachtenis van de ongeveer 54.900 Britse soldaten die in de Eerste Wereldoorlog sneuvelden en niet meer geïdentificeerd of teruggevonden werden [hoek Menenstraat-Bollingstraat, Ieper].

De **Kemmelberg** is een heuvel buiten Ieper met een prachtig uitzicht tot in Frankrijk. Rond de Kemmelberg is ook hevig gevochten tijdens de Eerste Wereldoorlog. Een Frans massagraf en een monument herinneren hieraan. Tegenwoordig is de Kemmelberg ook bekend van het wielrennen. In de Kemmelberg is tijdens de Koude Oorlog een grote commandobunker van het Belgische leger aangelegd dat nu beperkt als museum is te bezoeken [Lettingstraat 64, Kemmel-Heuvelland]. Op de Kemmelberg ligt hostellerie 'De Kemmelberg' [Kemmelbergweg 34, Kemmel-Heuvelland, +32(0)57452160, <http://www.kemmelberg.be>]. Alternatieve overnachting in Ieper zelf is bijvoorbeeld Hotel Ariane [Slachthuisstraat 58, Ieper, +32(0)57218218, <http://www.ariane.be>].

De **Spanbroekmolenkrater** is een mijnkrater in het dorp Wijtschate. De krater is ontstaan in 1917 bij de Slag om Mesen. Mijnwerkers maakten gangen onder de vijandelijke stellingen om deze vervolgens op te kunnen blazen. In totaal zijn er zo'n negentien kraters ontstaan door de ontploffingen van mijnen tijdens deze slag, maar deze krater is de beroemdste. Rond de krater liggen een aantal Britse militaire begraafplaatsen, zoals de Lone Tree Cemetery en de Spanbroekmolen British Cemetery [Kruisstraat, Heuvelland].

Het **Soldatenfriedhof Vladslo** is een verzamelbegraafplaats voor Duitse militairen en is ontstaan bij een verbandpost tijdens de Slag om de IJzer. Hier rusten 25.638 Duitse doden. De eindeloze rijen platte, grijze grafstenen in het grasveld en vooral het 'Treurende ouderpaar' van de Duitse beeldhouwster Käthe Kollwitz, maken dit tot een van de indringendste militaire begraafplaatsen. Op een van de grafstenen voor het beeld vindt men de naam Peter Kollwitz terug, de op 17 jarige leeftijd gesneuvelde zoon van het 'Treurende Ouderpaar' [Houtlandstraat 3, Vladslo].

Tips voor het bezoek aan de Ieperboog:

1. Koop een reproductie van een loopgravenkaart, dit maakt het bezoek nog tastbaarder.
2. Neem laarzen mee, zeker als het geregend heeft zijn voormalige loopgraven modderig.
3. Neem ook een zaklamp mee, sommige slotjes blijken oude loopgraven met bunkers te zijn.
4. Laat eventuele granaten die je aantreft liggen, deze zijn nog steeds gevaarlijk.
5. Een bezoek aan Ieper en omgeving hoeft natuurlijk niet uitsluitend in het teken van de Eerste Wereldoorlog te staan, zowel cultureel-historisch als culinair is er meer te beleven, zie verder <http://www.toerisme-ieper.be/>.